SPECTACOLE

TEATRUL NAȚIONAL CLUJ

Elisabeta POP

O șansă pentru clujeni

Peste câțiva ani *Pygmalion* își va sărbători centenarul. Va fi un prilej în plus să acceptăm că piesa,deși... bătrână, nu-i așa, nu e... veche, aidoma tragediilor și marilor comedii grecești sau celebrelor piese clasice. Nu e veche, în sensul vetust, depășit, dimpotrivă, își păstrează prospețimea, continuând să intereseze atât cititorul, cât, mai ales, spectatorul. Și asta nu oricând, ci în anul de grație 2005, în care tehnica e destul de avansată, ca să ne imaginăm că ar mai putea interesa pe cineva cum a învățat Eliza Doolitle să vorbească corect.

La Teatrul Național din Cluj-Napoca, directorul Ion Vartic – reputat universitar, critic și istoric de teatru, Doina Modola, Roxana Croitoru și Eugenia Șarvari – staful literar-artistic al Naționalului, au hotărât, fără complexe (de superioritate, evident) că ARE ce căuta în repertoriul său o comedie, chiar un „romanț" cum este PYGMALION de G. B. Shaw. Și bine au făcut, pentru că, o știu ei foarte bine, tinerii de azi nu mai prea citesc, le ajung informațiile aride de pe internet, așa că, iată, o sală plină de tineri au văzut un Shaw și nu un show oarecare, obișnuit, al te miri cui... M-am jucat puțin cu cuvintele, dar, în fond, am spus ce aveam de spus: nu știu dacă teatrul i-a propus lui Alexandru Dabija piesa sau inițiativa îi aparține regizorului, cert este că opțiunea lor este una fericită. Nu poți juca, știm prea bine, doar *Hamlet* sau Cioran, via Vișniec... publicul mai vrea și altceva și, ca să nu-l câștige definitiv VACANȚA MARE, trebuie invitat și la teatru...

Cei mai bătrâni avem încă în memorie și, mai ales în inimi, musicalul *My Fair Lady* cu superbissima Audrey Hepburn și cu Rex Harrison, dar tinerii nu-i mai prea știu, așa că, fiindu-le necunoscută, chiar și povestea, au reacționat cât se poate de normal la o comedie și s-au distrat pe cinste, aplaudând mult la final...

Regizorul a lucrat pe un text revăzut de Alexandru Vlad, ceva mai bun decât traducerile care circulă prin teatre, cu mai mult umor și jocuri de cuvinte care fac deliciul ascultătorilor, păstrând în același timp poezia romanțului... Avea atâta dreptate Alice Voinescu, blânda Doamnă Alice, când spunea că „umorul său, ca și la Shakespeare sau la Molière, e plin de poezie, fiindcă încrederea sa în puterile de realizare ale naturii omenești e nemărginită."

De obicei, se dau în vânt să joace rolul Elizei actrițele din teatre. De data aceasta, am avut impresia că piesa s-a ales, nu pentru că ar fi avut o interpretă ideală pentru celebrul rol, ci pentru că a acceptat să-l joace pe bătrânul măturător, pe chefliul Doolitle, unul dintre cei mai mari actori ai României: Victor Rebengiuc. Este o șansă, o minunată șansă, un privilegiu, să-l poți vedea jucând, departe de Capitală, totuși, pe acest mare artist. Când intră el în scenă, se face liniște, se simte că a intrat chiar ACTORUL. E o apariție pitorească, deloc exagerată. Nu propune un măturător bețivan, el este doar chefliu, om căruia îi plac femeile, paharul, și voia bună, mai mult decât munca, de unde și înclinația lui pentru tacla,

Foto: Nicu Cherciu

Ramona DUMITREAN și Silvia GHELAN

pentru discursul cu conotații social-politice. De unde i se va trage îmbogățirea, ca o pleașcă, și schimbarea destinului... El își spune textul convingător, cu inteligență și viclenia specifică oamenilor de teapa lui... urmărind atent reacțiile celor din jur. Cea de-a doua intrare, de DUPĂ, e fantastică, el abordează aerul unui om agasat de faptul c-a fost scos din clasa lui și pus cu de-a sila într-un loc care, deși ar fi onorant, nu e, cumva de nasul lui, și în plus, îi și strică toate socotelile. Ei bine, Rebengiuc știe să comunice cu ochii, cu mâinile, cu mersul, toate aceste gânduri care-i flutură prin cap... A fost revelația serii...

I-a avut alături, bine plasați, pe câțiva dintre actorii de frunte ai Naționalului clujean: în primul rând, pe Silvia Ghelan, această divă care, la cei 80 de ani, a intrat în scenă ca o regină, rostindu-și replicile cu siguranță, cu vizibilă tandrețe față de fiul ei, holtei înrăit, și cu umor, înțelegând-o altfel pe bătrâna doamnă decât acele actrițe care au făcut din acest personaj mame posesive, acaparatoare, de sub tutela cărora fiul nu va scăpa decât o dată cu moartea lor. Silvia Ghelan știe să poarte cu eleganță un costum, să se miște degajat, să rostească astfel textul,

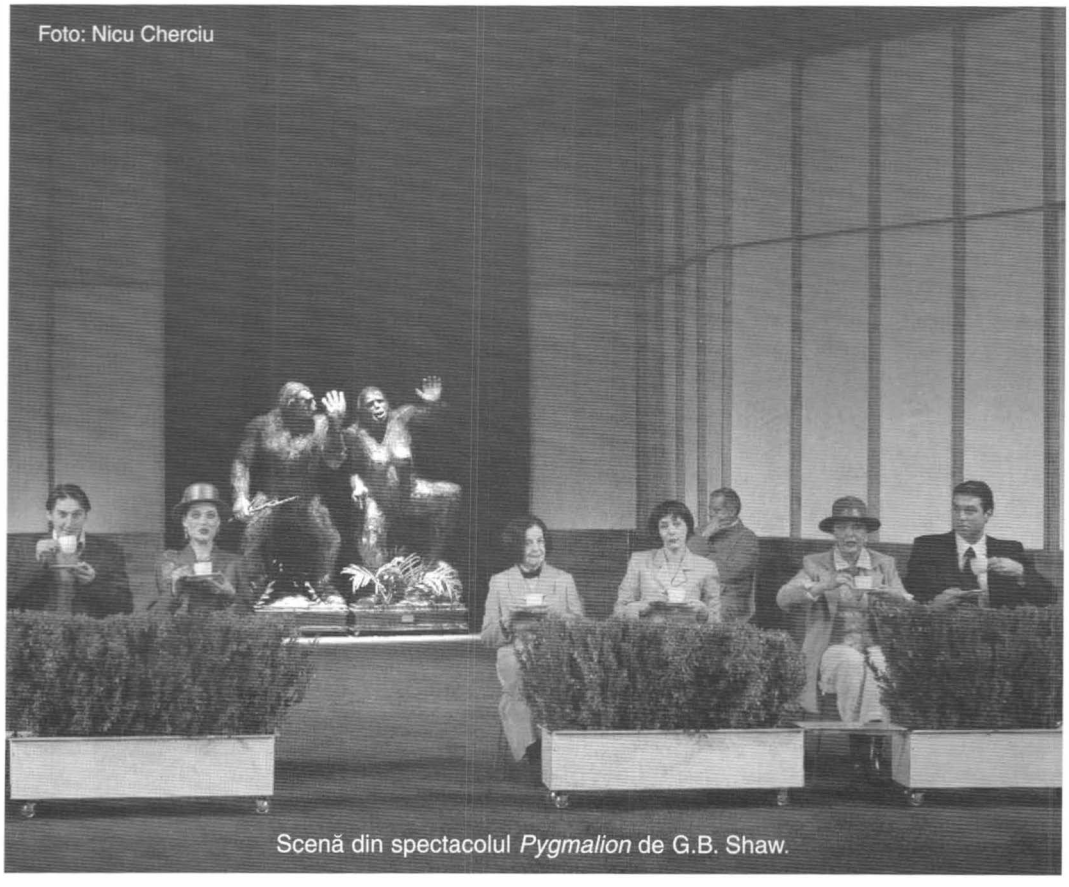
Foto: Nicu Cherciu

Scenă din spectacolul *Pygmalion* de G.B. Shaw.

încât să nu se piardă nici o silabă. Tinerii trupei se pot declara fericiți, aici, cu aceste vecinătăți, se află într-un adevărat *work shop.*

E vorba adică și de prezența Melaniei Ursu – o doamnă Pearce milităroasă, dar cu o notă originală sau cel puțin așa am înțeles-o eu: ea e acea semidoamnă, semimenajeră clar îndrăgostită de profesorul în serviciul căruia se află de mulți ani. Ea e cea ușor posesivă – fapt de tot simpatic, de altfel...

Mai e în scenă și Miriam Cuibus, niciodată trecând neobservată, chiar dacă rolul e mic. Ea este una dintre actrițele care își gândește atent personajul, cu o anume pedanterie chiar, obligându-l să iasă în față, dacă cumva nu era... Dar e vorba, mai ales, de Anton Tauf, pentru că el joacă rolul cel mare, al profesorului Higgins. Am remarcat grija regizorului de a-i îndruma pe actori să caute altceva pentru personajele lor, neacceptând să meargă pe cunoscutele și bătătoritele căi... Anton Tauf a creat un Higgins mai apropiat poate de propriul său temperament, ceea ce, am auzit în seara premierei, i-a deranjat pe unii. Pe mine,nu. Mi s-a părut posibil un profesor vital, cam nebun, dar nu morocănos și nici bătrânicios, ci dimpotrivă, aiurit cu măsură, mai degrabă adăpostind în el prea multe tabieturi și nefiind dispus să renunțe la nimic din vechile lui obișnuințe.

Un holtei ca la carte... Actorul nu cade în păcatul de a-i face ochi dulci Elizei, dimpotrivă, ai impresia că tare i-ar mai trage un toc de bătaie. E un fel foarte normal de a-și arăta simpatia, dar nu pentru fată, ci pentru elevă

Din păcate, alegerea lui Dragoş Pop pentru rolul Pickering mi s-a părut inadecvată, el fiind mult prea tânăr ca să-l credem, pe de o parte un reputat scriitor, autorul unei valoroase cărţi despre *Sanscrita vorbită*, nu-i aşa, iar pe de alta, fiind tânăr şi arătos, relaţia lui de amiciţie şi evident protectoare, cu Eliza, e compromisă. Actorul joacă un personaj care, evident, nefiind Pickering ar fi trebuit să fie altceva... dar cine?

Tot din păcate, actriţa care a avut norocul colosal să primească acest rol atât de râvnit, Ramona Dumitrean, de altfel foarte bună în *Mansarda*... nu a fost îndeajuns de convingătoare, deşi aparent avea toate, dar absolut toate datele personajului. În primul rând, n-a avantajat-o nici unul dintre costumele pe care le-a purtat, nici blugii de la început, ea apărând o florărească pieptănată ca o elevă de liceu, ţinuta ei părând mai degrabă a unei tinere din zilele noastre decât a unei florărese cam murdărele, astfel încât nu văd de ce ar arunca pe foc Doamna Pearce frumuseţea de băsmăluţă sau ce purta ea pe cap... Nu se înţelege aproape nimic din ce spune la început şi, chiar dacă frazează aiurea, deci cum se doreşte, tot ar trebui să înţelegem ceva din ce spune. Apoi vine şi cu trei floricele în mână, ceea ce n-ar aduce cu ideea că avem acolo de-a face cu o fată care chiar vinde flori... Dar astea pot părea fleacuri – deşi într-un spectacol cu o piesă ca aceasta nu sunt –, răul cel mai rău vine de acolo că actriţa nu are pic de umor, dă textul fără urmă de plăcere de a urmări reacţia vorbelor ei care se şi duc în neant... Are, să fim drepţi cu ea, câteva scene reuşite, le ghiciţi care, nu? Nu cele cu Higgins, ci cu Doamna Higgins şi cu doamna Pearce. Acolo comunicarea e marcată de sinceritate şi jocul are limpezime de cristal. Trecerea ei de la starea primitivă la cea de fată educată nu are acea notă de spectaculos pe care o propune autorul.

În alte roluri s-au descurcat cât au putut de bine toţi, rolurile fiind neînsemnate, deşi importante în economia spectacolului. Ovidiu Crişan – în rolul Nepommuck – se cam repetă (de-o vreme acest actor admirabil joacă parcă un singur rol, atenţie!, e periculos). Eva Crişan are farmecul ingenuei şi nu numai, Ionuţ Caras e cam şters în Freddy, Angelica Nicoară şi Cristian Rigman, la locul lor, nici unul nu e în afara personajului, dar nici nu sunt revelaţii, îşi fac însă conştiincios cu toţii datoria. E un loc comun acesta, dar ştiu ce greu e pentru un actor să umple doar prin prezenţă golurile – nu spun totdeauna rolurile – unei distribuţii.

Ceea ce m-a nedumerit pe mine a fost decorul cam anodin, incapabil să creeze atmosfera. Un spaţiu de joc unic, cu mici schimbări, dar ce să caute în salonul Doamnei Higgins gardul viu? Şi cei doi urâţi pitecantropi din fundal? La ce foloseşte să aduci semenilor aminte că se trag din ei sau şi mai rău, că drumul spre OM e lung şi dificil?

Costumele s-au vrut mai aproape de noi şi asta nu e rău, doar că, numai cu câteva excepţii, ele nu sunt frapante, cum cred că le-ar fi stat bine. Nu frumoase doar, ci frapante, de neuitat. (Scenografia: Cristian Rusu, asistent: Ioana Olăhuţ).

Observaţiile noastre, subiective, de altfel, nu vor să spună decât că spectacolul, chiar aşa, cu mici imperfecţiuni, este binevenit şi că principalul beneficiar e publicul: dacă se bucură şi-i place, mofturile noastre ce valoare au?

Teatrul Naţional Cluj – Pygmalion **de G. B. Shaw, romanţ dramatic, 1912. Traducere revizuită şi întregită de Alexandru Vlad. Cu: Anton Tauf, Silvia Ghelan, Ramona Dumitrean, Victor Rebenciuc , Dragoş Pop, Miriam Cuibus, Eva Crişan, Ionuţ Caras, Melania Ursu, Cristian Rigman, Angelica Nicoară, Ovidiu Crişan. Regia artistică: Alexandru Dabija. Scenografia: Cristian Rusu. Asistent scenografie: Ioana Olăhuţ. Data premierei: 23 ianuarie 2005.**